

“Sociaal werker naast de huisarts”

Burgers zullen gemeenten uitdagen om zorg en welzijn slimmer te organiseren, voorspelt voormalig Tweede Kamerlid Otwin van Dijk. “Nu de eerste fase van transitie achter de rug is, richten veel meer gemeenten de aandacht op de kernopdracht van de decentralisatie: het slimmer inrichten van zorg en welzijn, samen met de burger. Met de huisarts, wijkverpleging en sociaal werker op de tandem. Ik pleit wel voor meer waardering voor de sociaal werker: die moet naast de huisarts functioneren.”

Zijn enthousiasme vult tijdens het interview de burgemeesterskamer in het Achterhoekse Gendringen. Otwin van Dijk praat bevolgen over de transitie van zorg en welzijn. Net zoals hij dat deed als wethouder in Doetinchem en als lid van de Tweede Kamer voor de PvdA. Tussen 2012 en begin dit jaar was Van Dijk de beste nieuwkomer (Trouw), het meest effectieve kamerlid (NRC Handelsblad) en winnaar van menig politieke speech. Toch verruilde Van Dijk in mei van dit jaar de blauwe stoeltjes van de Tweede Kamer voor een burgemeesterszetel in de Gelderse gemeente Oude-IJsselstreek. Om op lokaal niveau meer te betekenen. In zijn portefeuille als burgemeester geen zorg en welzijn.

Burger aan het roer

“Bij mijn start als lid van de Tweede Kamer heb ik een toer gemaakt langs tal van initiatieven die laten zien hoe zorg en welzijn beter en effectiever georganiseerd kunnen worden. Waarom moeten mensen verhuizen uit de regio als blijkt dat het verpleeghuis in de buurt de noodzakelijk zorg niet kan bieden? Dan nemen burgers zelf het initiatief, huren een pand en nemen verpleegkundigen in dienst om zo de zorg dicht bij huis en toegankelijk te houden. Zorgcoöperaties waarin de burger zelf aan het roer staat. Maar dat blijkt niet eenvoudig in te passen in de denkwijze en systemen van zorgverzekeraars, gemeenten of zorgkantoren. Om een voet tussen de deur te krijgen, moeten burgerinitiatieven gemeenten uitdagen.”

Recht van uitdagen

Zo kwam Otwin van Dijk in aanraking met het initiatief Right to Challenge (www.righttochallenge.nl). Als burgers vinden dat het slimmer moet, hebben ze het recht om de gemeente uit te dagen. Het initiatief verschuift van de overheid naar de burgers en de burgers krijgen verantwoordelijkheid, geld en middelen voor de realisatie van hun plannen.

Van Dijk is groot voorstander van verantwoordelijkheid dicht bij de burger, maar zag ook de drempels waar burgerinitiatieven tegenaan lopen. Het is moeilijk om contracten af te sluiten

Betrokkenheid van burgers levert uiteindelijk betere zorg op

met gemeenten en ook de financiering van gebouwen met publieksgeld of het inkopen van zorg stuit op problemen. Zijn inspanningen met Linda Voortman van GroenLinks hebben in 2015 geleid tot opname in de Wmo van het recht van burgers om gemeenten letterlijk uit te dagen om de zorg en welzijn slimmer te organiseren. Inmiddels heeft de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) een richtlijn opgesteld hoe om te gaan met plannen van bewoners.

Op dit moment zijn zo'n veertig gemeenten uitgedaagd. De onderwerpen variëren van het uitvoeren van het groenonderhoud onder regie van bewoners tot dorps- of zorgcoöperaties die diverse taken op een slimmere manier uitvoeren. Veertig gemeenten, de burgemeester vindt het te weinig. “Gemeenten zijn tot nu toe vooral bezig geweest met het in goede banen leiden van de transitie van zorg en welzijn naar de gemeente. Daarnaast zoeken gemeenten nog naar de juiste weg om lokale initiatieven anders te organiseren. Dat is een zoektocht. Nu de eerste fase van transitie achter de rug is, richten veel meer gemeenten de aandacht op de kernopdracht van de decentralisatie: het slimmer inrichten van zorg en welzijn, samen met de burgers. Met meer aandacht voor maatwerk en minder aandacht voor protocollen. En door het ondersteunen van lokale initiatieven. Steeds meer mensen gaan gebruikmaken van het recht om gemeenten uit te dagen”, voorspelt Van Dijk. Zorgcoöperaties passen volgens hem goed bij de Nederlandse genen, waarbij medezeggenschap leidt tot mede-eigenaar zijn van het probleem. En die betrokkenheid levert uiteindelijk betere kwaliteit van zorg op.

Meer waardering sociaal werker

Welke rol ziet hij voor de eerste lijn in het kader van het recht tot uitdagen? “We verwachten veel van de eerste lijn als het gaat om de afstemming tussen curatieve en langdurige zorg en welzijn.

Als Tweede Kamerlid heeft Otwin van Dijk er mede voor gezorgd dat de Wmo burgers het recht geeft om gemeenten letterlijk uit te dagen om zorg en welzijn slimmer te organiseren.

Met de huisarts, wijkverpleging en sociaal werker op de tandem. We verwachten ook veel van de huisarts als regisseur en van de wijkverpleegkundige die inmiddels een stevig plek in de eerste lijn heeft gekregen, maar we moeten de sociaal werker niet vergeten! We weten dat eenzame mensen met psychische en fysieke klachten naar huisarts en apotheker gaan, terwijl de maatschappelijk werker misschien veel meer kan betekenen. Ik pleit dan ook voor meer waardering voor de sociaal werker: die moet naast de huisarts functioneren. Hoewel de schotten tussen de zorgverleners in de eerste lijn samenwerking lastig maken, zie ik hoe gemeenten, zorgverzekeraars en zorgverleners op wijkniveau elkaar vinden: van het organiseren van de dagbesteding tot preventie van obesitas. Die samenwerking laat ook zien wat de gezamenlijke investering in de wijk oplevert. Zo kan een training valpreventie aan ouderen een heupfractuur en operatiefactuur voorkomen. Met deze vorm van *shared savings* in de wijk kan de eerste lijn veel winst behalen: van toegenomen welbevinden van de burger tot lagere zorgkosten.”

Kan de burgemeester zich nog wel bezighouden met thema's die niet meer bij zijn portefeuille horen? “Deze gemeente bestaat uit kleinere dorpen met een traditie van wat we hier *noaberschap* noemen: elkaar ondersteunen als het nodig is. De basis voor het *right to challenge* ligt hier dus al! In ben niet meer politiek verantwoordelijk voor zorg en welzijn en natuurlijk loop ik mijn wethouder niet voor de voeten. Maar de inrichting van zorg en welzijn gaat me nog steeds aan het hart. Zo ben ik voorzitter van de programmaraad van Vilans, de kennisorganisatie langdurige zorg.” <<

Tekst: Niels van Haarlem

Foto: Roel Kleinpenning